

БОБ ШОУ СТАРИ ФИЛМИ

Превод от английски: А. Христова, 1986

chitanka.info

Когато с очите си видях Милтън Прингъл, се вцепених.

Помните ли го? В старите филми той винаги играеше измъчени и сърдити чиновници в някакъв хотел. Един такъв дребничък, подвижен човечец с кръгло, докачливо лице, който всичко понася и мълчи, а после... Но нека разкажа поред всичко, както си беше.

Може би се лъжа, определяйки кога започна всичко. Ако бях от онези, които обичат дълбоките размисли за причините и следствията, както например моят киномеханик Портър Хастингс, може би щях да ви кажа, че всичко започна още в детските ми години. Още на седем години аз станах фанатичен поклонник на киното и още преди завършване на училището реших, че единствената работа, която си струва да захвана, е да се сдобия със собствено кино. След двадесет години мечтата ми се осъществи и макар че не бях предвидил следствията от такива явления като например цветната телевизия, и досега не мога да си представя по-добър живот. Имам малък киносалон в покрайнините на града — измазан куб, който някога беше бял, а сега е станал с неопределен жълт цвят с ивици от оранжево там, където водосточните тръби са се пробили. Следя вътре да бъде винаги чисто и изборът ми на репертоара неизменно привлича достатъчен брой зрители. Както знаете, по телевизията показват много стари филми, но там ги орязват прекалено много и освен това всеки истински любител знае, че единственият начин в пълна степен да усетиш духа на старото кино, е да потънеш в полумрака на салона...

Накратко: неприятностите започнаха да ме спохождат преди около един месец, при това при много странни обстоятелства.

Стоях край касата и наблюдавах как след прожекцията зрителите си отиват в дъждовната делнична вечер... Повечето от тях познавах лично и се сбогувах с всеки, като му кимвах с глава; изведнъж край мен се шумугна К. Дж. Харви. Той вдигна яката на палтото си и изчезна зад вратата. На вас това име може би не говори нищо. К. Дж. Харви беше изпълнител на епизодични роли в повече от стотина незабележителни стари филма, в които той винаги играеше добродушни, поумнели от опита собственици на зложни къщи. Съмнявам се някога да е казал повече от три изречения пред камерата, но всеки път, когато сценарият е изисквал добродушен и помъдриял от опита собственик на зложна къща, тази роля получаваше Харви.

Учудих се, че е още жив, но още повече се учудих, че е дошъл в малкото кино на един забутан градец в Средния Запад. Истински ме поразих обаче невероятността на съпадението: тази вечер прожектирахме „Падналата дъга“ и Харви играеше обичайната си роля.

Преизпълнен от сантименталното желание да зарадвам стареца с това, че неговата кариера в киното не е минала съвсем незабелязано, изтичах на улицата, но той беше изчезнал във ветровитата, пронизвана от дъжда тъмнина. Върнах се и се сблъсках с кинотехниката Портър Хастингс, който току-що беше излязъл от апаратната. Изглеждаше обезпокоен.

— Джим, днес отново имахме затъмняване — каза той. — Вече трета сряда поред.

— Но сигурно за кратко време, нали? Никой от зрителите не се е оплакал...

В този момент съвсем не ми се искаше да навлизам в технически подробности.

— Знаеш ли кой излезе от салона преди една минута? К. Дж. Харви!

Думите ми обаче не направиха никакво впечатление на Хастингс.

— Май че електрозахранването спира. Някъде напрежението пада силно. Толкова силно, че за няколко секунди прожекционните ми апарати остават без ток.

— Ти разбра ли какво ти казвам, Портър? К. Дж. Харви изпълнява епизодична роля в „Падналата дъга“ и днес самият беше в салона!

— Наистина ли?

— Да. Помисли си само какво съпадение!

— Нищо подобно. Може би просто е минавал през нашия град, видял е, че прожектираме един от неговите филми и е влязъл да погледа. Обикновена причинно-следствена верижка. А това, което ме интересува особено много сега, е защо всяка сряда вечер електромрежата се натовазва толкова много. Какво става при нас? Нашите постоянни посетители скоро ще забележат тези затъмнения и ще започнат да си мислят, че не се справям с работата си.

Започнах да го успокоявам, но точно в този миг мистър и мисис Колинз, тътрейки крака, излязоха във фойето. И двамата страдат от

ревматизъм и обикновено излизат последни от салона, буквално преди да заключим вратата.

— Довиждане, Джим — каза мисис Колинз. Поспря се, обмисляйки нещо, после се приближи до мен и каза: — Да не би да сте почнали да продавате водорасли?

— Водорасли? — учудено премигнах. — Мисис Колинз, какво има? Наистина ли някой ги купува?

— Онези, които се ядат. Но ако във вашия бюфет започнат да продават тази миризлива гадост, ние с Хари ще престанем да идваме тук. Можем да ходим в „Тиволи“ на Четвърта улица. Впрочем онези, които се ядат, се наричат „червени водорасли“.

— Не се тревожете — казах им сериозно. — Докато съм собственик тук, нито една порция водорасли няма да мине през прага ни.

Отворих вратата и когато излязоха, се обърнах към Хастингс, но той вече беше влязъл в кабинката си. Всички посетители си бяха вече отишли, останали бяха само чистачките. Реших да надникна в салона. Когато хората си тръгнат по домовете, в него винаги остава някаква печална, застояла миризма, но този път към нея се беше прибавило още нещо. Вдишах дълбоко и поклатих глава. „На кой нормален човек — помислих си аз — ще му дойде на ум, когато отива на кино, да носи със себе си водорасли?“

Това беше първата сряда, която запомних, а на следващата у мен за първи път възникна тревожното усещане, че в киносалона ми става нещо странно.

Следващата сряда също валеше и голяма тълпа се беше събрала да гледа „Любов на острова“ и „Враждуващите фитцджералдовци“. Стоях на обичайното си място в нишата на задната стена, откъдето се виждаха и екранът, и целият салон. Внезапно настъпи едно от онези затъмнения, които толкова дразнеха Хастингс. Стана почти в края на филма, когато на екрана беше един от моите любими изпълнители на епизодични роли, Стенли Т. Мейсън. Мейсън не стана „звезда на епизодичните роли“ — така наричам неколцината малко известни актьори, чиито имена се споменават в разговорите, които водят така наречените познавачи на старите филми, когато започнат да мъдруват на тази тема. Но той все пак изигра блестящо ролите си в няколко посредствени филма. И точно когато той със своя великолепен топъл

глас доказваше на екрана на единия от „враждуващите фитцджералдовци“ колко важно е да имаш благороден произход, екранът угасна за около цели три секунди. Публиката започна да се вълнува, но екранът примигна и отново светна с предишната си яркост. Въздъгнах с облекчение.

И тогава усетих миризмата на водорасли. Около минута се опитвах да определя откъде идва миризмата, после тръгнах по пътеката между столовете, като се надявах с помощта на фенерчето да хвана на местопрестъплението някой смахнат вегетарианец. Но всичко си беше наред и аз излязох във фоайето, за да обмисля случилото се. Миризмата не изчезваше. Внезапно разбрах, че мирише не на водорасли, а на истинско море. В този миг филмът свърши и от салона нахлуха зрителите. Първите, озъртайки се, подозрително оглеждаха света около себе си, сякаш по време на отсъствието им в другото измерение тук е могло нещо да се промени. Дръпнах се настрана. Когато се сбогувах с един от постоянните зрители, по стълбата от кабината шумно се спусна Портър Хастингс.

— Отново имаше затъмнение — мрачно каза той.

— Знам — кимнах му аз, без да откъсвам поглед от минаващите край мен зрители. Оглеждах хората, които познавах от дълги години: мистър и мисис Карбери, старият Сам Кирс, късогледият Джек Дюбуа, който винаги купува билет на първия ред, после Стенли Т. Мейсън...

— И какво смяташ да правиш? — мрачно попита Хастингс. — Със затъмненията...

— Не знам, Порт. Това по-скоро е по твоята...

Млъкнах, осъзнал изведнъж станалото. Стенли Т. Мейсън! Току-що пред очите ми актьорът, който играеше във „Враждуващите фитцджералдовци“, излезе от салона, където се прожектираше филм с негово участие.

— Утре сутринта ще обсъдим всичко — казах аз, обръщайки се. — Трябва да поговоря с някои хора.

— Чакай, Джим — Хастингс ме хвана за ръката. — Работата е сериозна. Има опасност от пожар, защото...

— После, после. — Отскубнах се и се втурнах през тълпата към вратата, но бях закъснял. Мейсън вече се беше скрил в прохладната тъмнина на улицата. Върнах се във фоайето и приближих до Хастингс, който все още ме очакваше на предишното място с обидено лице.

— Извинявай — казах му, като се мъчех да се оправя в собствените си мисли, — но при нас става нещо странно, Порт.

Припомних му, че миналата сряда бях видял К. Дж. Харви и когато му разказах за Стенли Т. Мейсън, изведнъж ми хрумна една нова мисъл.

— И още нещо! Беше облечен както във филма — с палто от туид. Днес съвсем не се срещат често.

Както винаги това съвсем не направи впечатление на Хастингс.

— Някакъв трик на телевизионните служители навярно. Скрита камера. Актьори от минали години, забравени от публиката, която те някога са развличали. Много повече ме тревожи миризмата на озон в салона.

— На озон?

— Да, това е алотропен кислород. Появява се след силен електричен разряд.

— Същото, на което мирише на брега на морето ли?

— Казват, че е това. Тревожа се, че може да стане късо съединение, Джим. Все пак това количество електроенергия трябва да отива някъде.

— Добре де, ще се оправим — успокоих го, мислейки си за друго. Полека-лека мозъкът ми „набираше обороти“ и току-що ми беше подхвърлил още една съвсем нова мисъл, от която целият се смразих. Хората много по-лесно се забелязват, когато влизат в киното, защото вървят по един или по двама. Когато зрителите се събираха, аз бях във фоайето и онази сряда, и днес, но мога да се закълна, че нито Харви, нито Мейсън влязоха в салона.

Но затова пък ги видях как излязоха.

Тази вечер по пътя към къщи срещнах Бил Симпсън, репортер от „Спрингтън Стар“. Познавам го добре: когато му се случи да прави за вестника рецензии на новите филми, той прескача при мен, за да вземе и прегледа рекламните материали. Доколкото знам, той никога не гледа самите филми, за които пише.

— За какво си загрижен? — попита ме той и аз му разказах какво става при мен.

— Портър Хастингс предполага, че някой подготвя телевизионна програма със забравени актьори. Ти как мислиш?

Симпсън замислено поклати глава.

— Съвсем ясно ми е какво става, но се страхувам, че истината е много по-зловеща от историята със скритата камера.

— И какво по-точно?

— Джим, това са все брънки от една и съща верига. Спомняш ли си онзи голям метеорит, който падна край Лисбърг миналия месец? Казват, че било метеорит, макар че никой не е намерил и следа от кратер.

— Спомням си — отвърнах аз, като си помислих, че Симпсън ме будалка.

— Та тогава след два дни в „Стар“ се появи доста странна история и си мисля, че аз съм единственият човек в света, който разбира истинското ѝ значение. На следващата сутрин след като този метеорит паднал, фермерът, който живеел в същия район, влязъл в обора, за да нагледа шопара си, и какво мислиш открил там?

— Предавам се.

— Два шопара. Абсолютно еднакви. Жена му се кълне, че също ги видяла, но докато едно от нашите момчета стигне до фермата, вторият шопар изчезнал. Точно си мислех какво ли е могло да стане с тайнственото същество и ето че идваш ти и попълваш всички празноти.

— Аз?

— Още ли не си разбрал, Джим? Този така наричан метеорит е бил космически кораб. От него е излязло някакво същество, пришелец, но видът му би изплашил всички наоколо. Но нашият пришелец притежава една много ценна защитна способност: той може да приема формата на всяко друго същество, което види. Когато се приземил на фермата, се превърнал в единственото същество, което успял да види — в свиня. После избягал и пристигнал в града, където, за да не го забележат, трябвало да приеме формата на човек. Той трябва много внимателно да изучава обекта, в който ще се превърне, а това не винаги е толкова просто. И пришелецът открил за себе си, че в киното има достатъчно детайли и може да използва актьорите като модели; освен това в салона е тъмно и спокойно. Затова всяка седмица твоето заведение се посещава от пришелеца. Може би за да освежи паметта си за облика на човека, а може би за да избере нов външен вид, за да не бъде проследен...

— По-голяма глупост — казах аз с вкаменено лице — не съм чувал през целия си живот.

Наистина трябва да призная, че безсмисленият разговор с Бил Симпсън ми донесе известна полза. Като разбрах колко ирационални са били моите безформени страхове, останалите дни на седмицата аз работих спокойно, в неделя улових страшно много риба и в понеделник в отлично настроение отидох на работа.

Но в сряда вечерта видях как от салона излиза Милтън Прингъл и това вече беше твърде много за мен.

Защото случайно знаех, че актьорът Милтън Прингъл е починал преди десет години.

Цялата следваща седмица бях страшно неспокоен. Измъчвах се най-вече от това, че започнах да приемам теорията на Симпсън за чудовището, което изменя формата си, и имаше периоди, когато ми се струваше, че ще полудея.

От Портър Хастингс не можех да очаквам помощ. Той беше толкова лишен от въображение, че дори не можех да му се доверя. И което бе още по-лошо, по собствена инициатива той беше позвънил в електрокомпанията, в резултат на което дойдоха инспектори, които се пъхаха из всички ъгли, проверяваха електрическите проводници и мрачно мърмореха под носа си, че киното трябва да се затвори за една седмица и проводниците да се сменят изцяло. Наистина, Хастингс потвърди, че по време на затъмнението миналата сряда на екрана наистина е било показано изображението на Милтън Прингъл и по такъв начин аз се убедих, че чудовището на Симпсън съществува и че за превръщането му е нужна енергия, която то по някакъв начин изсмуква от проводниците на моето кино. И тогава у мен узря идеята как да направя капан на този звяр.

В сряда сутринта отидох да видя Гай Финк от кантората за разпространение на филми на Първо авеню. Като познаваше добре моя вкус, той беше малко учуден, когато го помолих да ми даде копие на някой костюмиран филм. След като се рови дълго в графика, най-сетне измъкна копието на „Кво Вадис“, исторически филм за Древния Рим.

В кинотеатъра пристигнах по-рано от обичайното и веднага се изкачих горе в апаратната на Хастингс. Той не обича, когато му се меша в работата, но сега съвсем не ми беше до неговите чувства. Заредих първата ролка на „Кво Вадис“ в дежурния прожекционен апарат и

пуснах лентата, докато не намерих Робърт Тейлър в едър план във формата на римски центурион. Запомних, че в следващите кадри беше показан цял легион римляни. Доволен от работата си, влязох в кабинета си и позвъних в полицейския участък в Спрингтаун. След няколко секунди ме свързаха със сержант Уайтман, на когото давам безплатни билети за всички детски сутрешни прожекции.

— Здравей, Джим — избоботи той в слушалката зарадвано. Очевидно беше си помислил, че искам да му предложи билети.

— Бърт — започнах аз, — имам неприятности...

— О — В гласа му веднага се появи нотка на внимание. — Какъв род неприятности?

— Не е нещо сериозно. Но почти всяка сряда на последната прожекция идва някакъв побъркан. Общо взето не прави нищо лошо: само по време на филма се преоблича в някакви странни дрехи. Все пак съм поразтревожен: никога не можеш да знаеш кога такъв тип съвсем ще откачи.

— Ами защо избобщо го пускаш в салона?

— Там е работата, че не знам как изглежда. Той е напълно нормален, когато идва, а когато си излиза, може да е облечен другояче. Може да изглежда... — с мъка преглътнах — дори като римски центурион.

На другия край на жицата настъпи мълчание.

— Добре. Какво искаш от мен?

— Можеш ли да наредиш патрулната кола да бъде в района на киното и да дежури там например от девет до десет и четиридесет и пет, когато зрителите започват да се разотиват?

— Разбира се, че мога — със съмнение в гласа отвърна той, — но ако този тип се появи, как ще го позная?

— Нали ти казвам: ще бъде облечен в нещо странно. Дори ми се струва, че той... Че той малко прилича на Робърт Тейлър.

Затворих телефона.

Когато влязох при Портър Хастингс в апаратната, той ме изгледа учуден.

— Много ми се иска да разбера какви мисли са те налегнали тези дни. — Тонът му не оставяше никакви съмнения, че е недоволен от мен. — Какво ти трябва тук, Джим?

— Е-е-е... По повод на затъмненията в сряда...

Веждите му се вдигнаха високо нагоре.

— Е, и какво? Аз те предупреждавах, че ще има оплаквания.

— Засега няма никакви оплаквания и няма да има. Аз открих какво предизвиква падане на напрежението.

Хастингс се готвеше да закачи сакото си на закачалката, но спря.

— И как?

— Малко ми е неудобно, Порт... Не мога сега да ти обясня, но знам какво трябва да направя, за да престане всичко това. — Посочих му дежурния прожекционен апарат с първата част на „Кво Вадис“.

— Дявол да го вземе?! — Хастингс с негодувание погледна към апарата, като разбра, че докато той е отсъствувал, някой бе влизал в неговата територия. — Какво си правил тук, Джим?

Опитах се да изобразя на лицето си непринудена усмивка.

— Нали ти казах, че сега не мога да ти обясня, но слушай какво ми трябва: подготви дежурния апарат и при първите признаци на затъмнение веднага прехвърли светлината върху него. Когато напрежението започне да пада, искам на екрана да бъде този фрагмент от филма. Ясно ли ти е?

— Идиотщина! — каза Портър с негодувание. — И какво ще се промени от това, кой филм ще бъде на екрана?

— За тебе много — обещах му аз. — Защото ако не направиш така, както искам, си уволнен.

Тази вечер прожектирахме „Ще се срещнем в Манхатън“ — филм с необикновено голям брой епизодични роли, от които чудовището на Симпсън би могло свободно да избере образ за себе си. По време на седмичния кинопреглед стоях в своята ниша в дъното на салона и се опитвах да се убедя, че моят план не може да има никакви лоши последствия. Ако пришелецът съществува само в моето въображение, нищо страшно няма да се случи. Ако той наистина съществува, разкривайки го, аз може би ще окажа голяма услуга на човечеството. Като обосновах по този начин всичко, вече ми се струваше, че нямам основания да се безпокоя, но днес в дружелюбната тъмнина на познатия ми салон ми се привиждаха прокрадващи се от всички страни ужаси и в началото на главния филм бях толкова нервен, че не можех повече да остана на едно място.

Излязох във фойето и известно време наблюдавах закъснелите за филма зрители. Касиерката Джин Меджи ме гледаше упорито от

своето прозорче и аз реших да изляза на улицата и да проверя дали патрулната група, обещана ми от Бърт Уайтман, е вече на мястото си. Около киното нямаше никого. Вече се готвех да му звъня по телефона, когато почти в самия край на квартала видях кола, която би могла да бъде и патрулната. Както обикновено в сряда ръмеше дъжд, затова вдигнах яката на палтото си и тръгнах по улицата, като все поглеждах към сградата на киното. Нелепата конструкция на жълтия куб повече от всякога ми изглеждаше неуместна на тихата уличка, а неоновата реклама бръмчеше дразнещо в дъжда, сякаш беше бомба със закъснител.

Почти стигнах до колата, когато отраженията по мокрия тротоар и във витрините на магазините внезапно изчезнаха. Обръщайки се рязко, видях, че светещата реклама над киното също угасна. Зданието остана тъмно цели десет секунди — повече, отколкото при всеки друг път в сряда, после светлината отново се появи.

Изплашен от това, което видях, аз се втурнах към колата и забелязах знаците на полицията. Един от прозорците се отвори и оттам се измъкна главата на патрулния.

— Тук — завиках аз. — По-бързо!

— Какво се е случило? — строго попита полицаят.

— Аз... Ще ви обясня после. — Внезапно чух нечии бързи крачки и когато се обърнах, видях как към мен с всичка сила се носи Портър Хастингс. Той беше изскочил на улицата, без дори да облече самото си. Почувствувах, че е станало нещо лошо.

— Джим — задъхвайки се, каза той, — трябва по-скоро да отидеш там. Само един дявол знае какво става там...

— Какво имаш предвид? — Въпросът ми беше чисто риторичен, защото внезапно разбрах какво е станало. — Ти пусна ли онази част от филма, както ти казах?

— Разбира се! — Дори в такова положение успя с целия си вид да предаде възмущението си по повод на това, че някой се е усъмнил в неговия професионализъм.

— Кадрите, които бяха заредени ли?

На лицето му се появи виновно изражение.

— Ти не ми каза нищо за това. Извъртях съвсем малко напред, за да разбера за какво става дума.

— А после върна ли филма на нужния ми кадър?

Да отговори на въпроса ми нямаше нито време, нито беше вече нужно, защото в този момент в края на улицата започна нещо невероятно. Полицаяте в колата, Портър Хастингс и аз видяхме сцена, която никой на Земята не бе виждал повече от хиляда и петстотин години: от помещението на киното на улицата се втурна римски легион в пълно бойно снаряжение. С блестящи шлемове, щитове и къси мечове войниците се построиха бързо в плътно каре, готови да отразят нападението на всеки, който се приближи до тях. И над самите им глави (тогава аз очевидно не бях в състояние да оценя иронията) гореше моят неонов надпис: КОЛИЗЕЙ.

— На това трябва да се даде някакво обяснение — каза един от полицаите, протягайки, ръка към радиотелефона за връзка с участъка — и за ваше сведение то трябва да бъде убедително.

Кимнах мрачно. За тях имах съвсем достойно обяснение: когато чудовището решило да се превъплъти в някого от филма „Ще се срещнем в Манхатън“ и настъпило затъмнението, на екрана неочаквано се появява изображението на цял римски легион и неочаквано то се превръща в легион... Убедително обяснение, но въпреки това възникналото у мен тежко чувство ми подсказваше, че моите тихи ретроспективни прожекции в сряда са отишли завинаги в миналото.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
10/1986 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.